

lemélyítés É-i részén a lavírsíkhöz képest ez még jó 1,5 m, D-i részén mintegy 70 cm. A lemélyítésből viszonylag nagyobb mennyiségű állatsont, zöld mázas alakos kályhaszemtöredékek, 15. századi kerámiák kerültek elő.

Az ún. DNy-i rész (tervezett kiállítóhely), kivitelezési mélységig való feltárása

E területet gépi munkával tártuk fel. Érzékelhető volt, hogy e szakasz a sárga altalajig fel volt tárva, 3–4 m mélységig recens törmelékkel volt feltöltve.

A D-i (DNy-i) várfal Ny-i szakasza előtti rész, kivitelezési mélységig való feltárása, megtisztítása

A modern iskolaépület fala aláomlaszthatta a tőle É–ÉK-re elhelyezkedő várfalat. A kidőlt és részben megmaradt fal maradványát a régi iskolaépület ÉNy–DK irányú falazatrésze vágta. A részben kidőlt falazatrész a DNy-i saroktoronytól kb. 7–8 m-re, K-re fogható meg. A meglévő várfaltól D-re, DK-re mintegy 8–10 m-es hosszúságban, és 2–2,5 m-es szélességben megfogtuk a kidőlt fal nagyobb maradványait. A falazatrészekből 15–17. századi kerámiatöredékek jöttek elő. DNy-ra a falazat részben már elplanírozott darabjai kerültek elő. A Ny-i és középső részen egybefüggő nagyobb falazatrészek dőltek ki, illetve maradtak meg. A D-i fal Ny-i szakasza több rétegben került felszedésre, nagyjából félkör alakban három rétegben dőlt ki a fal egy 0,5–1,0–1,5 m szélességű omladékos sávot alkotva, a felső részén nagyobb faltömbökben.

A téglafal feletti 1. rétegből (az 1. rétegnek a legfelső még géppel elszedett részt tekintjük) nagyobb mennyiségű állatsont és 16–18. századi kerámiatöredékek, vastárgyak (kappantok, ajtóvasalások, vascő darabok, vaskések, vasszegek) kerültek elő. A 2. réteg omladékból nagy mennyiségű állatsont, 15–17. századi kerámiák (mázas kerámia, zöld mázas kályhacsempék, szögletes és pohár alakú kályhaszem töredékek), 3 db vaseszköz (patkó vagy sarkantyú töredékek) kerültek feltárássra. A 3. rétegből (ami a D-i fal Ny-i szakaszához támaszkodott) nagyobb mennyiségű állatsont és 16–17. századi kerámiatöredék került felszínre.

A saroktoronytól K-re, mintegy 7 m-es hosszúságban megfogtuk az eredeti falat. A fal megfigyelhető vastagsága, omladék réteg nélkül, 80–90 cm ezen a szakaszon. A várfal ezen a részen a felső és alsó részen is téglából rakott, mintegy 5-6 téglából álló vastagságot sikerült különböző magasságokban megfigyelni. A várfal vastagsága a felső szinteken 70–80 cm, alsó szinteken 80–100 cm. A várfal teljes D-i szakaszát gyakorlatilag oldal- és felülnézetben kibontottuk, mely által a korábbi feltárt részek is megfigyelhetővé váltak. Ny-i falrészlet: 25-30 téglatorony magasságban megfigyelhető.

A D-i (DNy-i) várfal lavírsíkjának kialakítása, Ny-i szakasz

A lavírsík területén a falat is megfogtuk, annak felső omladékos téglafal részét. A K-i falhoz hasonlóan, teljes mértékben téglából rakott. A lavírsík függőleges metszetéből látható, hogy a humuszréteg alatt újkori törmelékes sávok mutatkoznak, gyakorlatilag egy tisztán újkori feltöltési réteg, ferde helyzetű rétegekkel. A felső rész visszatöltött törmelék. Az altalajt csak a várfeljáró közelében, mintegy 1–1,5 m-es szakaszon fogtuk meg. *K-i szakasz:* A lavírsíkkal megfogtuk a falkoronát mintegy 70–80 cm-es vastagságban. A sárga altalajig is eljutottunk. Egy ferde helyzetű omladékos (recens feltöltési) réteget is találtunk nagyjából középtájon.

A D-i (DNy-i) várfaltól D-re levő szennyvízagnak feltárása

A D-i (DNy-i) várfal K-i szakaszától D-re levő területen két szennyvízagnak terveztek. A Ny-i 235×660 cm, a K-i 230×680

cm, a Ny-i tartályban 200–295 cm-t, a K-i tartályban 260–275 cm-t mélyítettünk le, É felé mélyülve. A terület korábbi szelvényekkel már feltárt, a feltöltés rétegeit érzékeltük. Lemenünk az altalajig. A várak egyértelmű nyomát itt nem észleltük. Talán a Ny-i tartály É-i oldalának lemélyülése jelezheti egy sekély árok nyomát.

A várépület K-i oldalán tervezett vizesblokk területének feltárása

A K-i blokk, az ún. 2014/I. szelvény kitűzése és feltárása az építendő színház vizesblokkja helyén történt. 70 cm mélységben megvolt az altalaj, de igen nehéz megfogni mivel rendkívül tagolt a sok beásás által. A D-i részen sárga löszös altalaj, az É-i oldalon pedig, ahol már feljebb jöttünk, egy világosszürke, sárgás löszös betöltés altalaj jelentkezett. Az ÉK-i fal mentén a beásások miatt egy kicsit mélyebbre mentünk, itt a falban újkori beásások nyomai látszódtak. A DK-i falnál hasonló helyzet. A DNy-i fal K-i része gyakorlatilag régészeti objektum, Ny-i része pedig egy feltöltés, illetve egy részben feltárt objektum lehet. A szelvény D-i, Ny-i, illetve K-i részén, valamint az ÉNy-i fal mentén, annak D-i részén nagyobb méretű újkori törmelékkel feltöltött, valószínűleg már feltárt régészeti korú objektumokat találtunk. Az újkori, illetve a már feltárt objektumok egy részét, felső rétegeit kibontottuk. A recens, illetve már korábban feltárt és visszatöltött beásásokból viszonylag nagy mennyiségű 16–18. századi kerámia, kályhaszemek, fazéktöredékek, mázas kerámia és újkori üvegtöredékek kerültek napvilágra.

Az ÉK-i saroktorony kutatószondával való keresése

Az ÉK-i saroktoronyt keresve, az É-i (ÉK-i) fal kitűzött, de már nem létező folytatásában húztunk Ny–K irányban egy kutatószelvényt. A sárga altalajig mentünk 120–140 cm-es mélységig, K-i irányban mélyülően. A felső humuszréteg alatt világosbarna feltöltési réteg jelentkezett, illetve részben már lementünk a sárga altalajba is. Ny-i végében négyszögletes újkori beásás, középtájon Feld Istvánék régi kutatóárka volt megfigyelhető. A K-i részen égett, illetve helyenként faszenes, hamus betöltésű, recens, modern beásás érzékelhető. A felső szinteken, főleg a K-i részen, nagyon sok újkori törmelék szedtünk ki. A nyességintből kora újkori, 16–17. századi mázas kerámia került elő.

A gépi és kézi munkával történő feltárás és dokumentálás után a terület érzékenyebb részét geotextillel fedtük le, majd visszatemetjük.

A feltárás munkatársai: Móricz Róbert és Barta Gábor régész-technikusok.

GALLINA ZSOLT

250. Ozora határa (Tolna megye) Ró

Céltott terepbejárást végeztünk 5. századi és 10–11. századi lelőhelyek beazonosítására Pinchely, Regöly, Tamási és Ozora határában, 2014. március 13-án. Ennek során utaztunk ki az Ozora D-i és Pinchely ÉNy-i határára lévő, de teljesen Ozorához tartozó, az Érmelléki-árokktól K-re fekvő területre.

Egri-híd (KÖH 47144): A terepbejárást során csak római kori kerámiát találtunk, de K. Németh András, amikor 2000-ben kint járt ezen a lelőhelyen, a római leletanyag mellett őskori kerámiát is gyűjtött a területéről. A lelőhely É–D-i irányú, 420 m hosszú és átlag 170 m széles.

Cziráki Viktor regölyi lakos elmondása alapján az 1990-es években szórványként kerültek elő erről a területéről 5. századi

fibulák. Ezek pontos helyszíne a lelőhely középső részén keresendő, annak K-i felében, egy kb. 70–80 m átmérőjű területen, mely a halmoktól D-re található.

Határ-dűlő (KÖH 90447): A lelőhely ÉK-i részén elkülönülve három római kori halmot, tumulust(?) figyeltünk meg. Ezek átmérője 8–15 m és jelen állapotukban átlag 1 m-re emelkednek ki a környezetükből.

A terepbejárásán részt vettek: Hucker Veronika, Pap Csilla és Zsiga Zsolt.

K. NÉMETH ANDRÁS – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

251. Ófehértó, Iskolaudvar (KÖH 86951)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Sza, Hu, N?**

A nyírbátori Báthori István Múzeum igazgatója, Báthori Gábor 2014. június 23-án 11 óra körül telefonon értesítette a Jósza András Múzeumot, hogy Ófehértón földmunkák során emberi maradványokra akadtak, amit jelentettek a rendőrségnek. A helyi rendőrkapitány hozzájuk szólt be, hogy a rendőrségi megállapítás szerint régészeti leletről lehet szó. A helyszínre kimenne kiderült, hogy az iskola udvarára tervezett kerti csap és a hozzákapcsolódó árok ásása során kerültek elő a maradványok, valamint egy késő császárkori–hunkori vagy kora népvándorlás kori edény. A leletmentésre másnap került sor.

Ekkorra már egy másik váz is előkerült. A két váz helyére rábontottunk. Az egyik egy Ny–K tájolású, melléklet nélküli férfiváz volt, míg a másik egy DNY–ÉK tájolású fiatalabb nőé. Melléklete ennek sem volt. Az edény előkerülési helyén régészeti jelenséget nem tapasztaltunk. A dokumentálás befejezése után levonultunk a területről.

ISTVÁNOVITS ESZTER

252. Ősagárd, Széles-mező II. (KÖH 84121)

(Nógrád megye) **A?**

A régészeti lelőhely Ősagárd külterületén, a település szélétől 700 m-re Ny-ra található, a Széles-mező nevű határrezszenben, a patak É-i oldalán K–Ny-i irányban húzódó domb D-i lejtőjén fekszik. A lelőhelyet az MNM NÖK munkatársai a Magyar–szlovák tranzit gázvezeték építéséhez kapcsolódó örökségvédelmi munkálatok során fedezték fel terepbejárással 2012-ben. Ezt követően 2013-ban történt próbafeltárás⁵⁴ a lelőhely veszélyeztetett szakaszán, amely több ismeretlen korú régészeti jelenséget hozott felszínre. Majd 2014-ben volt újabb kifelületű feltárás a lelőhelyen, amely a Barátság-1 kőolajvezeték rekonstrukciós munkálataihoz kapcsolódott. Ennek során a lelőhely Ny-i felén, a nyomvonal 29+180–30+300 km szelvények között nyitott 447,5 m² nagyságú területét tártuk fel.

Az átlagosan 40–50 cm vastagságú humusztakaró eltávolítása után négy régészeti jelenség patics- és faszénzsemcsékkel jelzett, kissé elmosódott kontúrú foltja került elő. Az eredetileg négy foltként rajzolódó jelenségben öt régészeti objektumot különítettünk el: három kisebb méretű gödröt és két kemencét. A kemencéknek jól kiégett, agyagtapasztásos sütőfelülete volt, boltozatuk – legalább részben – kisebb méretű kövekkel volt meg-

erősítve. Az egyik kemencénél két oszlophelyet is azonosítottunk, amelyek valamiféle tetőzetet tarthattak. A sekély telepobjektumok kevés leletanyagot tartalmaztak, amelyet feltételezsen a népvándorlás kor avar periódusára lehet keltezni.

A feltárás szakmai munkatársai: Schilling László, Skriba Péter, György László és Nicklas Larsson régészek. A geodéziai felmérést és térinformatikai utómunkálatokat Gelencsér Ákos és Zsiga Zsolt végezte.

CZIFRA SZABOLCS

253. Pannonhalma, Bencés Főapátság (KÖH 1722)

(Győr-Moson-Sopron megye) **Á, Kk(?), Ú**

A győri Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum 2014. január 15. és 23. között régészeti szakfelügyelet látott el a Pannonhalma, 1132, 1, 2, 10/1 hrsz. alatti ingatlanon építendő tornacsarnok, gyalogos híd és összekötő alagút csatlakozásának építése kapcsán.

A szakfelügyelet során, a sportsarnok építéséhez kapcsolódóan, attól K-re, az apátságtól és a gimnáziumtól DK-re, felszínre került két téglaegető kemence. Az 1. sz. kemence ÉNy–DK-i tájolású volt, szájjal ÉNy-felé. Ny-i oldalát nagyrészt elmarkolták, és az ÉK-i része is sérült. A megmaradt része felmenő falakkal és két tüzelőcsatornával rendelkezik: egy K-i, majdnem teljesen ép, és egy Ny-i csatorna, melynek kb. csupán DNY-i harmada maradt meg. A K-i csatorna K-i oldala végig ki van rakva téglával, míg a Ny-i csatorna K-i hosszoldalának D-i végén, s DK-i rövid oldalán láthatók sorba rendezett téglák. A téglák nem, ill. csak részben voltak kiegészítve.

Az objektum nagy valószínűséggel téglalap alakú volt. Egy 630×800 cm-es rész maradt meg belőle, a külső falakat nem számítva. A kemence külső falai kb. 25–30 cm vastagon égtek át, s kb. 50 cm magasan maradtak meg. Betöltéséből tégl- és tetőcseréptöredékek, Árpád-kori kerámia, állatsont és vaskés töredéke került elő.

Az 1. kemencétől kb. 15 m-re DK-re újabb kemence került napvilágra, melynek D-i és Ny-i oldala is sérült. É–D-i tájolású. Három tüzelőcsatornája került feltárásra, de valószínűleg K-i irányban, a le nem humusztolt területen még folytatódik az objektum. Betöltése és a fölötte levő réteg erősen törmelékeny volt: nagy számban kerültek elő innen téglatöredékek – kannelúrák is –, valamint tetőcserép- és némi kerámiatöredék, vaskés-töredékek és állatsontok kíséretében. A tüzelőcsatornákból Árpád-kori és késő középkori(?) töredékek kerültek elő, míg a fölötte lévő rétegből késő középkori/újkorai töredékek kerültek feltárásra egy porcelántöredék társaságában. A téglaegető felső részét valószínűleg az újkorban bolygatták. A tüzelőcsatornák mentén téglapakolást nem lehetett megfigyelni. A kemence É-i részén a három tüzelőcsatorna kiszélesedve összenyílt.

Az 1. kemencét dokumentálását követően munkagéppel elbontották, a 2. kemencének csupán ÉNy-i sarka semmisült meg, a többi visszatemetették.

Régész munkatárs: László Csaba és Ujvári Ferenc. Technikusok: Alács Attila, Kulcsár Zoltán, Nagy Gábor, Semperger Zoltán és Szöllősi Géza.

NAGY ANDREA

54 RKM 2013, 95.